

Nr 8.

Utlåtande med anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till åtgärder för främjande av fiskebåts- och fiskredskapsförsäkring.

I årets statsverksproposition (IX ht punkt 149) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1952/53 beräkna *dels* till Fiskredskapsförsäkring: Bidrag vid försäkringsförluster ett förslagsanslag av 10 000 kronor, *dels* till Fiskredskapsförsäkring: Organisationsbidrag m. m. ett förslagsanslag av 37 000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 11 januari 1952 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 34, föreslagit riksdagen att å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa *dels* till Organisationsbidrag m. m. vid fiskebåts- och fiskredskapsförsäkring ett förslagsanslag av 37 000 kronor, *dels ock* till Bidrag vid förluster på grund av fiskredskapsförsäkring ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

Inledning.

Från och med budgetåret 1948/49 ha under nionde huvudtiteln anvisats förslagsanslag *dels* till Fiskredskapsförsäkring: Organisationsbidrag m. m., *dels* till Fiskredskapsförsäkring: Bidrag vid försäkringsförluster. Dessa anslag, beträffande vilka icke redovisats någon utbetalning före den 1 juli 1951, ha från och med budgetåret 1949/50 varit uppförda med oförändrade belopp av 37 000 respektive 10 000 kronor. Av förstnämnda anslag avses ett belopp av högst 12 000 kronor för propaganda bland fiskarena rörande fiskredskapsförsäkring och för rådgivande verksamhet beträffande utformandet av bolagsordning, allmänna försäkringsvillkor m. m. Rörande bestämmelserna i övrigt för anslagens användning hänvisas till statsliggaren s. 822 och 823.

Fiskeristyrelsen med statens fiskeriförsök (skr. 9/8 1951) hemställer, att nyssnämnda båda anslag skola uppföras med oförändrade belopp. Styrelsen anför vidare, att det synes böra övervägas att överföra anslagen till tionde huvudtiteln. Såsom skäl härför framhålles, att den statliga fiskredskapsförsäkringen icke i något avseende ankommer på fiskeristyrelsen utan innefattar en rent försäkringsmässig angelägenhet, som närmast synes ankomma på försäkringsinspektionen.

Sedan dåvarande chefen för jordbruksdepartementet med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 20 januari 1950 tillkallat särskilda sakkunniga för att i enlighet med angivna riktlinjer utreda frågan om fiskebåtsförsäkring och avgiva förslag i ämnet, ha de sakkunniga, vilka antogo benämningen fiskebåtsförsäkringsutredningen, den 15 september 1951 avgivit betänkande med förslag angående fiskebåtsförsäkring (stencilerat).

Över betänkandet ha, efter remiss, yttranden avgivits av ett flertal myndigheter och sammanslutningar.

Huvuddragen av fiskebåtsförsäkringsutredningens förslag.

Utredningen framhåller inledningsvis, att fiskebåtsförsäkring för närvarande sker huvudsakligen genom ömsesidiga försäkringsföreningar, ledda och kontrollerade av fiskarena själva. Enligt utredningens mening är denna försäkringsform också den lämpligaste för försäkring av fiskebåtar. Sådana försäkringsmöjligheter saknas emellertid inom ostkustens fastlandslän och inom större delen av Malmöhus län. Utredningen förordar därför att den ömsesidiga försäkringsrörelsen på området skall utbyggas med ett antal nya föreningar. Initiativ till bildandet av föreningarna tänkes kunna tagas av nu befintliga organisationer bland fiskarena.

I betänkandet framhålles vidare, att bildandet av nya föreningar för försäkring av fiskebåtar möter svårigheter bland annat därigenom att fiskarena icke själva torde kunna sammanskjuta erforderligt kapital. Utredningen har i enlighet med sina direktiv sökt finna en lösning av frågan, hur man skall kunna ordna ett tillfredsställande försäkringsskydd, som utan ekonomiskt stöd från det allmännas sida kan utgöra en ersättning för garantikapital. Utredningen har för detta ändamål hänvänt sig till de svenska försäkringsaktiebolag, som bedriva sjöförsäkring.

De tillfrågade försäkringsbolagen ha i princip utfäst sig att gemensamt genom en pool

dels lämna ömsesidiga fiskebåtsförsäkringsföreningar en s. k. stop loss-försäkring, vilken är avsedd att täcka det underskott, som kan uppkomma för vederbörande föreningar därigenom att skadeersättningarna per kalenderår överstiga det belopp, som föreningarna genom årsavgifter och uttaxeringar kunna erhålla från sina medlemmar, dock att ersättningen under stop loss-försäkringen maximeras till ett belopp lika med summan av föreningens årsavgifter och maximiuttaxering;

dels teckna försäkringar för i föreningarna försäkrade fiskebåtar för den del båtarnas värden överstiga föreningarnas högsta ansvarighet per båt (delkaskoförsäkring).

Utredningen förordar att en sådan stop loss-försäkring, kompletterad med delkaskoförsäkring av dyrare båtar, skall läggas till grund för en lösning av finansieringsfrågan för såväl nya föreningar som de äldre föreningar, vilka kunna vara i behov av ifrågavarande försäkringsskydd för föreningarna och deras delägare.

Utredningen föreslår därjämte att under en tid av fem år statliga organisationsbidrag skola utgå till i första hand nybildade föreningar. Bidraget skall enligt utredningens förslag utgå med 10 kronor per försäkrad medlem. För ändamålet beräknas omkring 15 000 kronor erfordras om året.

Utredningen föreslår vidare statligt bidrag till upplysnings- och rådgivningsverksamhet i fiskets försäkringsfrågor. Bidraget skall användas till upplysningsverksamhet bland fiskarena beträffande försäkring av båtar och redskap samt till försäkringsteknisk expertis åt de försäkringsföreningar på området, som kunna vara i behov därav. För denna verksamhet, vilken endast är avsedd att uppehållas under en uppbyggnadsperiod för fiskets försäkringsrörelse, föreslås till en början ett belopp av 20 000 kronor, däri inberäknat ett redan tillgängligt statsanslag om 12 000 kronor för upplysningsverksamhet rörande fiskredskapsförsäkring.

För att underlätta bildandet av nya föreningar för fiskebåtsförsäkring har utredningen slutligen uppdragit vissa allmänna riktlinjer för föreningarnas organisation och försäkringsverksamhet samt utarbetat normalstadgar för sådana föreningar.

Rörande det närmare innehållet i utredningens förslag och yttrandena däröver torde utskottet få hänvisa till den redogörelse härför, som lämnats å s. 5—18 i propositionen.

Föredragande statsrådet.

Föredragande statsrådet har anfört följande.

»Såsom utredningen framhållit har behovet av försäkring av fiskebåtar under senare år blivit allt större. Detta beror främst dels på att det yrkesmässiga fisket numera kräver större och dyrbarare båtar än förr, dels på att riskerna för skadefall ökat i och med att fisket kommit att bedrivas allt längre från land. Försäkringsfrågan är emellertid för närvarande löst på ett godtagbart sätt endast såvitt gäller västkusten och vissa delar av sydkusten. Under sådana förhållanden anser jag i likhet med såväl utredningen som remissinstanserna det önskvärt, att man även för det yrkesmässiga fisket i övrigt skall skapa möjligheter att få ett tillfredsställande försäkringsskydd till rimlig kostnad.

Enighet synes råda om att den lämpligaste vägen för uppnående av detta mål är att utbygga det system med ömsesidiga båtförsäkringsföreningar, som sedan åtskillig tid med gott resultat tillämpats särskilt på västkusten. Även jag ansluter mig till denna uppfattning. Med anledning av vad som i ett par remissyttranden anförts på denna punkt vill jag även framhålla, att det, om man går denna väg, givetvis ej föreligger något hinder för att man i större eller mindre omfattning begagnar sig av det organisationsarbete, som redan utförts inom fiskarekären. Tvärtom torde en anknytning till de befintliga organisationerna kunna komma att avsevärt underlätta uppbyggandet av båtförsäkringsföreningar på de kuststräckor, där sådana föreningar nu saknas.

Vad som hittills framför allt lagt hinder i vägen för en lösning av försäkringsfrågan på den väg, som nu angivits, torde ha varit svårigheten att anskaffa erforderligt garantikapital. Ett sätt att undanröja denna svårighet är givetvis att staten ställer sig som garant för verksamheten, exempelvis genom att tillhandahålla garantikapital eller åtaga sig att svara för ersättningar över viss gräns. I direktiven för utredningens arbete framhöll emellertid dåvarande departementschefen, att man vid utredningen i första hand borde sträva efter att vinna en lösning av frågan, som gjorde det möjligt att anordna ett tillfredsställande försäkringsskydd för fiskarna utan ekonomiskt stöd från det allmännas sida. Skulle sådant stöd visa sig erforderligt, borde detsamma begränsas till vad som kunde anses oundgängligen nödvändigt för att en godtagbar lösning skulle uppnås utan att fiskerinäringen bleve betungad i alltför hög grad. Om möjligt borde man i dylikt fall vidare söka giva stödet engångskaraktär, företrädesvis i form av organisationsbidrag. Utredningen har med hänsyn härtill även föreslagit en annan lösning av problemet. Denna kan i korthet sägas innebära, att de ömsesidiga båtförsäkringsföreningar, som så behöva, skola kunna genom försäkring hos vissa större sjöförsäkringsföretag bereda sig ett försäkringsskydd, som helt eller delvis kan ersätta kravet på garantikapital.

Utredningens förslag har godtagits av flertalet remissinstanser. I några yttranden, särskilt från fiskarens organisationer, har emellertid uttalats den meningen, att en dylik försäkringsform skulle bli alltför kostsam och att man i stället borde överväga en lösning av frågan, som innebure att statsmakterna skulle ikläda sig vissa ekonomiska förpliktelser. De erinringar mot utredningens förslag, som gjorts i dessa yttranden, synas emellertid åtminstone delvis bero på en alltför pessimistisk bedömning av de ekonomiska konsekvenserna av det i betänkandet ifrågasatta försäkringsskyddet. Det är nämligen bland annat att märka, att kostnaderna för detta skulle komma att minska i samma mån som föreningarna efter hand kunna uppbygga eget kapital.

För egen del finner jag, i överensstämmelse med den uppfattning som uttalats av bland andra fiskeristyrelsen och försäkringsinspektionen, den av utredningen angivna vägen innebära en godtagbar lösning av fiskets båtförsäkringsproblem. Under sådana omständigheter finns enligt min mening ej tillräcklig anledning att nu ifrågasätta ett direkt statligt stöd åt sagda försäkringsverksamhet i form av statlig garanti till båtförsäkringsföreningarna eller på liknande sätt. Jag kan därför ej biträda det i några remissyttranden framförda önskemålet om en omprövning av sistnämnda fråga.

Enligt min mening bör det sålunda i fortsättningen ankomma på fiskarna och deras organisationer att, med beaktande av den väg som utredningen anvisat, söka åstadkomma en utbyggnad av systemet med ömsesidiga båtförsäkringsföreningar och på så sätt få en tillfredsställande lösning av båtförsäkringsfrågan. De synpunkter på riktlinjerna för båtförsäkringsverksamheten, som under remissbehandlingen framförts från olika håll, torde därvid få upptagas till övervägande för varje särskilt område.

Om frågan skall kunna föras framåt utan onödigt dröjsmål, torde emellertid ett visst biträde från det allmännas sida vara påkallat. I likhet med vad som redan gäller beträffande fiskredskapsförsäkring torde sålunda vid verksamhetens igångsättande statligt stöd böra lämnas i form av organisationsbidrag. Dylika bidrag torde i första hand böra utgå till nybildade föreningar. Bidragsbeloppet synes, i enlighet med vad utredningen föreslagit, lämpligen kunna bestämmas till 10 kronor per medlem och år. Bidrag bör kunna utgå under de första fem åren av föreningens verksamhet, dock längst till och med år 1957. Då särskilda skäl därtill föranleda, bör bidrag vidare under sagda tid kunna få lämnas även till redan nu verksamma båtförsäkringsföreningar. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda närmare bestämmelser härom, sedan riksdagen fattat beslut i frågan. Medelsbehovet för ifrågavarande ändamål torde icke komma att överstiga det av utredningen angivna beloppet, 15 000 kronor för år.

Slutligen föreligger otvivelaktigt behov av medel för viss upplysnings- och rådgivningsverksamhet rörande båtförsäkringsfrågor. Jag förordar därför i enlighet med utredningens förslag, att de medel ur anslaget till organisationsbidrag m. m. för fiskredskapsförsäkring, som hittills avsetts för propaganda bland fiskarena rörande fiskredskapsförsäkring och för viss rådgivande verksamhet i fråga om sådan försäkring, från och med nästa budgetår skola få disponeras jämväl för dylik propaganda och verksamhet i övrigt beträffande fiskebåtsförsäkring. För båda dessa ändamål bör såsom utredningen förordat beräknas ett belopp av 20 000 kronor. Detta innebär en ökning med 8 000 kronor i förhållande till vad som beräknats för innevarande budgetår. Från nyssnämnda anslag torde även få bestridas kostnaderna för de i det föregående förordade organisationsbidragen till båtförsäkringsföreningar. Med hänsyn till den hittillsvarande belastningen å anslaget torde de nu föreslagna utvidgningarna av anslagets användningsområde icke behöva föranleda någon uppräkning av anslaget. Detta bör sålunda för nästa budgetår uppföras med oförändrat belopp av 37 000 kronor. Däremot torde anslagets rubrik böra ändras till förslagsvis Organisationsbidrag m. m. vid fiskebåts- och fiskredskapsförsäkring. I anslutning härtill torde anslaget till Fiskredskapsförsäkring: Bidrag vid försäkringsförluster böra erhålla den ändrade benämningen Bidrag vid förluster på grund av fiskredskapsförsäkring. Jämväl detta anslag synes i enlighet med fiskeristyrelsens förslag böra uppföras med oförändrat belopp eller sålunda med 10 000 kronor.

Såsom inledningsvis berörts har fiskeristyrelsen ifrågasatt att medel till den statsunderstödda fiskredskapsförsäkringen i fortsättningen skulle anvisas under tionde huvudtiteln. Med hänsyn dels till verksamhetens allmänna karaktär av stöd åt fiskerinäringen, dels till att fiskeristyrelsen enligt de i propositionen nr 70/1948 uppdragna riktlinjerna för verksamheten skall utöva en viss övervakning över arbetet inom fiskredskapsförsäkringsbolagen anser jag dock tillräckliga skäl ej föreligga för en sådan överflyttning.»

Utskottet.

Av den i propositionen lämnade redogörelsen framgår, att yrkesfiskarena ha behov av ökade möjligheter att få ett tillfredsställande försäkringskydd för sina fartyg. Bland orsakerna till detta behov kan nämnas den värdestegring, som båtmaterialen genomgått under det senaste årtiondet. Härtill kommer, att fiskarena numera allmänt synas övergå till kraftigare och mera värdefulla fartyg. På grund av inträffade höjningar av reparationskostnaderna torde det ökade försäkringsbehovet gälla icke blott totalförluster utan även partiella skador.

I syfte att avhjälpa rådande olägenheter har i propositionen framlagts förslag, avseende en utbyggnad av det system med ömsesidiga båtförsäkringsföreningar, som redan tillämpas bland fiskarena på vissa kuststräckor. Då utskottet funnit detta förslag innebära en lämplig lösning av föreliggande problem, tillstyrker utskottet detsamma.

Såsom föredragande statsrådet anfört synes tillräcklig anledning icke föreligga att nu ifrågasätta ett direkt statligt stöd åt angivna försäkringsverksamhet i form av statlig garanti eller på annat sätt. Ett tillfredsställande försäkringsskydd torde i stället kunna ernås genom att de ömsesidiga båtförsäkringsföreningarna — enligt de riktlinjer som uppdragits i propositionen — ingå avtal med vissa större sjöförsäkringsföretag om s. k. stop loss-försäkring. För att underlätta fiskarens arbete att få till stånd den åsyftade utvidgningen av ifrågavarande försäkringssystem synes det emellertid önskvärt, att erforderligt stöd från statens sida lämnas försäkringsföreningarna i form av organisationsbidrag. Sådant bidrag torde böra utgå i överensstämmelse med de grunder föredragande statsrådet förordat.

Med hänsyn till behovet av upplysnings- och rådgivningsverksamhet i frågor om fiskebåtsförsäkring tillstyrker utskottet vidare, att medel skolas till förfogande för dylik verksamhet.

Utskottet har icke något att invända mot de i propositionen framlagda beräkningarna rörande medelsbehovet för de ändamål, som angivits i det föregående.

Då Kungl. Maj:ts framställning ej heller i övriga delar föranleder någon erinran från utskottets sida, hemställer utskottet,

att riksdagen må å riksstaten för budgetåret 1952/53 under nionde huvudtiteln anvisa

1) till *Organisationsbidrag m. m. vid fiskebåts- och fiskredskapsförsäkring* ett förslagsanslag av 37 000 kronor;

2) till *Bidrag vid förluster på grund av fiskredskapsförsäkring* ett förslagsanslag av 10 000 kronor.

Stockholm den 20 mars 1952.

På jordbruksutskottets vägnar:

ALLAN ANDERSSON.

Vid detta ärendes slutbehandling ha närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Anderberg*, Jon Jonsson, Bertil Andersson, Sundberg, Bror Nilsson, Ebbe Ohlsson, Ernst Hjalmar Nilsson*. Franzén*, Björnberg* och Nord*; samt

från a n d r a kammaren: herrar Andersson i Tungelsta, Pettersson i Dahl, Jacobson i Vilhelmina, Antby*, Andersson i Hyssna*, Hæggholm, Utbult, Mårtensson i Smedstorp*, fru Lindskog och herr Arweson.

* Ej närvarande vid justeringen.